

ГЛОБАЛЬНА ІНІЦІАТИВА З ЕНЕРГЕТИЧНОЇ БЕЗПЕКИ МІЖНАРОДНИХ НЕУРЯДОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ ЩОДО ЗАПОБІГАННЯ ЗАГРОЗ ЗАБРУДНЕННЯ НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ЧЕРЕЗ ВИКОРИСТАННЯ ЯДЕРНОЇ ЕНЕРГІЇ

*А.Р. Шевченко пров. спец., О.А. Мирончук н.с.
Президія Національної академії наук України*

Глобальна ініціатива з енергетичної безпеки основною ціллю інноваційних процесів та технологій визначає досягнення і підтримку максимального контролю запобігання загроз для навколишнього середовища в сучасних умовах економічних перетворень і еволюції розвитку людського життя. Енергетична безпека є однією з ключових цілей міжнародної політики. Під час останнього візиту до США секретар Ради національної безпеки та оборони України Раїса Богатирьова підкреслила зацікавленість України у продовженні успішного співробітництва з американською стороною в рамках реалізації проектів ядерного палива, «міжнародної програми з ядерної безпеки» [1]. Звичайно, існує основоположний закон, яким користується держава Україна, що встановлює пріоритет безпеки людини та навколишнього середовища, права і обов'язки громадян у сфері використання ядерної енергії, який регулює діяльність, пов'язану з використанням ядерних установок та джерел іонізуючого випромінювання, встановлює правові основи міжнародних зобов'язань держави щодо використання ядерної енергії [2]. Але у майбутньому людське суспільство не зможе мати придатної енергії за доступними цінами, а нещодавні геополітичні події, пов'язані з транзитом природного газу до Європи нагадали про необхідність диверсифікації підходів щодо джерел енергопостачання і наявності вкрай необхідної ролі обґрунтованих цін на енергоресурси. Такі події в енергетичній галузі спонукають вживати необхідні заходи і дотримувати економічно-підтверджені тарифи на енергоресурси, оскільки цей фактор є архіважливим, як в умовах світової економічної рецесії, так і під час зростання економіки. Зокрема, ці занепокоєння стосуються місця і ролі ядерної енергетики [3]. Протягом останніх декількох років уряди, які займають провідні позиції щодо використання інноваційних процесів таких держав, як США, Китай, Франція, Україна, Республіка Корея, Індія, Росія та інших вже зробили конкретні кроки щодо вироблення нової стратегії розвитку захисних реакторів нового покоління. Це обумовлено динамікою інноваційних процесів і технологій атома, роль якого постійно зростає в загальній світовій долі енергетики. Завдання, які сьогодні стоять перед глобальною енергетикою вимагають відповідної безпеки, захисту навколишнього середовища, що може бути дотримано в разі чіткої і скоординованої політики галузевих фахівців, урядів і міжнародних неурядових організацій (МНО). Саме таку роль, яка відповідає цим викликам часу відіграє Міжнародна агенція з

атомної енергії (МАГАТЕ), яка утворилася у серпні 1945 року, коли виникла загроза застосування ядерної зброї[4].

За даними МАГАТЕ протягом наступних 15-20 років ядерна енергетика може допомогти відновити існуючу залежність від кам'яного вугілля і імпорту природного газу[5]. Своєчасність цього питання залишається дуже відчутною, оскільки залишається актуальною проблематика реформування енергетичного середовища і енергетичної безпеки у світі. Пакет важливих питань безпеки, пов'язаний з енергетикою є обов'язковою темою обговорення під час зустрічей на вищому міждержавному рівні. Ядерна енергетика може повністю виключити використання – кам'яного вугілля, як джерела електроенергії. Виробництво одного гігавата електричної енергії може повністю замінити процес виробництва ери кам'яного вугілля, та ще й при цьому запобігти випаровуванню у розмірі 5,6 мільйонів тон вуглецю щорічно. Атомні електростанції не виділяють у повітря небезпечних для життя людей речовин, таких, наприклад, як діоксид сірчаної кислоти, діоксид азоту тощо. Атомні станції можуть допомогти зменшити залежність імпорту природного газу. Згідно економічної політики, яку проводять країн Організації економічного співробітництва і розвитку (ОЕСР), у країнах великої сімки, залежність від природного газу може маніфестно збільшитися ще до 2030 року. Атомні станції виробляють електроенергію за відносно дешевою ціною, оскільки, кошти на паливо є невеликою частиною собівартості загальної ціни[6].

Криза світової фінансової системи змушує по-іншому подивитися на диверсифікацію джерел постачання енергії. Для розв'язання проблем, які постають перед сучасною ядерною енергетикою була скликана міжвідомча група Міжнародної агенції з атомної енергетики. Гармонійний розвиток навколишнього середовища стає одним з найбільших викликів сучасності. Доведено, що зміни клімату відбуваються через людську діяльність і не є циклічним феноменом[7]. Допитливий слід людини відбився на зменшенні популяції тваринного і рослинного світу, торкнувся змін у використанні екосистем планети, змінив при цьому баланс природних ресурсів. За даними департаменту ООН з економічних і соціальних справ ООН (UN - DESA) до 2100 року на нашій планеті буде проживати більш 11,3 мільярда людей, що призведе до збільшення потреб їжі, води, енергії, інших природних ресурсів. Але, і ВВП має збільшитися, за підрахунками вчених ООН, приблизно, у вісім разів, відповідно, за таких умов використання енергії збільшиться у три рази[8]. На практичному рівні технології атома можуть допомогти очистити водні джерела і покращити якість концентрації азоту, що, в свою чергу, поліпшить процес його колообігу. Це, зрештою, відобразиться на конкретних видах рослин, наприклад, клеверу, люцерни, земляного горіха, які за своєю суттю є природними синтезаторами азоту ґрунту. Ядерні технології вже допомагають очистити водні джерела через покращення руху для користування природними ресурсами. Щоб поррахувати зміни, які відбуватимуться внаслідок збільшення населення, у цьому проекті ООН було задіяно більше однієї

тисячі трьохсот п'ятдесяти вчених-фахівців. На жаль, Україна поки не є серед тих держав, які впливають на демографічні процеси, що збільшують людську популяцію. Так, за даними CIA World Factbook 2006, наша країна займає друге місце у світі після Ботсвани за темпами природнього зменшення населення, (5,57 на тисячу населення, у Ботсвані – 6, 42)[9]. МАГАТЕ опікується питаннями у сфері захисту екології. Ця міжнародна неурядова організація будує свою діяльність через прихильність до запобігання загроз навколишнього середовища, енергетичної безпеки, що є доказом дієвості засадничих принципів діяльності Міжнародної агенції з атомної енергетики: 1.захисту людства і екосистем від іонізації випромінювання; 2.покращенню механізмів захисту навколишнього середовища за допомогою ядерних технологій; 3.належному використанню природних ресурсів[10]. Зрештою, це призвело до вживання у літературі замість звичних загальних декларативних положень діамантового стандарту визначення і вдосконалених засад збереження навколишнього середовища, покращенню життя людини взагалі.

Отже, не заперечуючи існування проблем з еволюції розвитку глобальної енергетики, слід зауважити, що сучасне міжнародне суспільство стоїть на роздоріжжі двох актуальних викликів: забезпечити себе усім необхідним для подальшого сталого росту, з одного боку, і разом з тим, конче необхідно, вже зараз необхідно приймати міри і розв'язувати проблему збереження природних ресурсів для наступних поколінь.

Література:

1. <http://news.online.ua/152068/> - офіційний сайт новин news.online.ua
2. Закон України про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку. Відомості Верховної Ради, № 12//1995р., С.81.
3. «Nuclear Power for the 21st Century Charting the way forward in innovative technologies for sustainable nuclear energy»
<http://www.iaea.org/NewsCenter/News/2009/nuclearPower21stCentury.html>
4. IAEA Bulletin. New Directions. Volume 49/1. September 2007. P.4. Printed in Austria, Vienna. www.iaea.org/bulletin.
5. <http://www.iaea.org/> - офіційний сайт МАГАТЕ
6. IAEA Bulletin. Fruits of Labour. Volume 42/2. March 2007, P.16 Printed in Austria, Vienna. www.iaea.org/bulletin.
7. Шевченко А.Р. «Концептуальні підходи діяльності міжнародних неурядових організацій щодо викликів, пов'язаних з глобальними змінами клімату в контексті проблем земельних правовідносин.» XX Міжнародна історико-правова конференція «Земля і земельні відносини в історії права, держави і юридичної думки». 25-28 вересня, 2008р. м. Судак. С.128.
8. http://www.un.org/esa/desa/papers/2007/wp56_2007_ru.pdf - робочий документ № 56 Департаменту ООН по економічним і соціальним вопросам (DESA)ST/ESA/2007/DWP/56 Октябрь 2007г.
9. Г.Апанасенко, «Хто раніш вимре – Ботсвана чи Україна?»//«Дзеркало тижня»//№2 від 19 січня 2008 р. - С.14. <http://www.dt.ua/3000/3450/61739/>.
10. «Focus Environment»
<http://www.iaea.org/Publications/Magazines/Bulletin/Bull492/49205660610.html>